

VILA, F. XAVIER; BRETXA, VANESSA (ED.). LANGUAGE POLICY IN HIGHER EDUCATION. THE CASE OF MEDIUM-SIZED LANGUAGES. BRISTOL: MULTILINGUAL MATTERS, 2015

Avel·lí Flors Mas*

La línia de recerca sobre “comunitats lingüístiques mitjanes” del CUSC-UB¹ torna a donar fruits amb l’aparició d’aquest volum a cura de F. Xavier Vila i Vanessa Bretxa, que centra ara l’atenció en les polítiques lingüístiques en l’àmbit de l’educació superior. Els capítols que el componen són una reelaboració de les ponències presentades en un seminari internacional celebrat l’any 2011 a la Universitat de Barcelona;² un format que retrobem en altres treballs derivats del projecte (Milian (ed.) 2012; Vila (ed.) 2013) i que ha permès enriquir-los amb les discussions que s’hi van mantenir.

En paraules de Vila a la introducció (1-14), el llibre aporta dades sobre “the current situation and immediate prospects for a number of selected medium-sized languages in the sphere of higher education” i analitza “the dynamics that are sustaining, promoting and/or reducing their use as *linguae academiae* in the current situation of the globalisation, internationalisation and commodification of higher education” (4). Uns processos que condueixen irremissiblement a tensions entre les agendes nacional i internacional (com apunta l’autor a 194-203) en relació amb la missió de la universitat: d’una banda la reproducció de les elits (i l’elaboració de les llengües) nacionals; de l’altra l’èmfasi creixent en la internacionalització (i l’ús de l’anglès) com a estratègia de “captació de talent” i finançament en un context de mercantilització. Bona part de l’interès del volum (i del mèrit dels autors) rau precisament en la capacitat d’assenyalar com aquestes tensions i les transformacions en l’economia política de les llengües en cada context desencadenen canvis en la gestió de les llengües en l’àmbit de l’educació superior. En concret, es va demanar als autors una descripció dels requeriments de competències per a estudiants i personal, dels usos lingüístics en diferents camps (administració, docència, recerca) i dels discursos i ideologies que emmarquen i condicionen les polítiques lingüístiques.

El volum s’enceta amb el capítol de Haberland i Preisler (15-42) sobre Dinamarca, un país que destaca per la gran permeabilitat a l’anglès, no només com a llengua acadèmica sinó també en el consum cultural i en l’escenificació de diferents gèneres i identitats de la cultura juvenil. Un aspecte clau a l’hora d’explicar-ne l’àmplia presència en el sistema universitari (com a llengua de docència o de difusió de la recerca, entre més) tot i que el danés hi continua ben establert, tant en l’administració com en la docència i la producció de recerca. En aquest sentit, els autors parlen d’un ús lingüístic *complementari*, en què la tria de codi depèn dels repertoris lingüístics dels participants en la interacció: “English is used when *not all* members of a transnational communicative network know Danish (well enough), and Danish is used when *all members* of a network can be expected to know Danish” (32).

* Avel·lí Flors Mas, becari predoctoral a la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) i investigador en formació del CUSC-UB, afors@uoc.edu

Citació recomanada: FLORS MAS, AVEL·LÍ, «VILA, F. XAVIER; BRETXA, VANESSA (ED.). Language Policy in Higher Education. The Case of Medium-Sized Languages. Bristol: Multilingual Matters, 2015», *Revista de Llengua i Dret, Journal of Language and Law*, núm. 64, 2015, p.231-233, DOI: [10.2436/20.8030.02.130](https://doi.org/10.2436/20.8030.02.130)

1 Vegeu-ne un resum de les activitats i les publicacions al [web del CUSC](#) (última consulta: 31/07/2015).

2 Podeu accedir al programa i als vídeos de les ponències en aquest [enllaç](#) (última consulta: 31/07/2015).

En el capítol dedicat a la República Txeca, Sherman (43-63) parteix de l'observació etnogràfica de diferents exemples de gestió lingüística per a assenyalar com, en un context de forta homogeneïtat etnolingüística, el txec és la llengua àmpliament predominant en la majoria dels usos a la universitat però alhora s'impulsen mesures per a incrementar-hi l'ús de l'anglès: per exemple, l'obligació de redactar-hi els projectes de recerca; l'aparició de cursos destinats a estudiants estrangers i impartits sovint per professors estrangers que no s'espera que aprenguen txec; o la publicació en anglès en revistes locals (per a un públic pretesament global) o en doble versió en txec i anglès (per al públic local i global en cada cas), en el que s'anomena "building parallel discourses" (58).

Ylönen (64-102) tracta el cas de Finlàndia, que reconeix el finès i el suec com a llengües nacionals i garanteix el dret dels ciutadans a usar-los i a rebre-hi documentació, i que amb la finalitat de reproduir "a sufficient number of persons proficient in Swedish for the needs of the country" (67) havia aplicat un model de separació en funció de la llengua d'instrucció (universitats en finès, en suec i bilingües). Avui dia aquest panorama es veu transformat per la forta irrupció de l'anglès en la recerca i la docència, amb la finalitat professada d'atraure estudiants estrangers (una aposta que no sempre dona fruits i que ja ha derivat en algunes demandes judicials d'estudiants que reclamen el dret a rebre docència en una llengua nacional).

El cas de l'hebreu, documentat per Ram (103-131), se singularitza per la major vigència d'una ideologia nacionalista que entén l'ús de l'hebreu a la universitat com el cim de l'elaboració de la llengua. S'hi constata, doncs, un esforç deliberat per a garantir-ne el màxim d'usos (el coneixement de l'hebreu és un requisit per al professorat i se'n promociona fortament l'ús com a llengua de docència o en l'elaboració de tesis doctorals) o una major preocupació per la planificació del corpus i l'actualització de la terminologia científica. Tot i això, la pressió de l'anglès com a llengua franca acadèmica s'hi deixa sentir, especialment en els usos escrits o en la difusió de la recerca.

El capítol de Beukes (132-152) descriu la transformació radical de l'estatus i l'ús de les llengües en les universitats sud-africanes, arran dels canvis demogràfics, sociopolítics i institucionals en l'era post-apartheid. El reconeixement de diferents llengües indígenes al mateix nivell que l'anglès i l'afrikaans i l'obertura de les institucions acadèmiques més enllà de l'elit que tradicionalment hi podia assistir ha propiciat la consolidació de l'anglès com a llengua franca i ha provocat alhora un retrocés molt pronunciat de l'afrikaans (que es trobava consolidada com a llengua acadèmica) i, més enllà d'iniciatives aïllades, la marginació de les llengües indígenes de l'àmbit universitari; tot plegat en un context de forta diversitat lingüística, de no separació institucional i d'emigració massiva de la població afrikaans.

En la seua anàlisi de la presència del català a l'educació superior a Catalunya,³ Pons (153-180) desgrana el conjunt de regulacions que hi regeixen els usos lingüístics i assenyala com, en una situació de competència amb el castellà, el català s'ha consolidat com a llengua àmpliament emprada en la docència (en un marc de no separació institucional, que estén el *model de conjunció* a la universitat, i de "llibertat emissiva" en les dues llengües oficials), especialment en els estudis de grau, en la producció de recerca (tot i que no en la difusió) i en l'administració. L'autora remarca que la introducció de l'anglès fa evolucionar el sistema cap a un model multilingüe, en què les universitats disposen de més autonomia per a definir un perfil propi en un marc de major competitivitat.

Com reflecteix el capítol final, a càrrec de Vila (181-210), es poden assenyalar fenòmens comuns als diferents contextos, com ara el rol gens marginal d'aquestes llengües mitjanes com a llengües acadèmiques, especialment en l'administració, la docència (sobretot en graus i no tant en màsters, postgraus i doctorats) i també en la producció de la recerca; així com el rol preminent de l'anglès com a llengua franca per a la difusió de la recerca i la internacionalització.⁴ A falta d'espai per a ressenyar tots els continguts del capítol, de lectura del tot recomanable, em centre en una idea clau en relació a la viabilitat de les llengües mitjanes com a llengües acadèmiques. Com apunten els diferents autors, la tria lingüística en aquest camp depén principalment del repertori lingüístic dels potencials interlocutors (i no tant de l'àmbit d'ús o de l'activitat); i doncs, es fa servir la llengua local en els espais en què el parlant pot donar per descomptat que serà

³ El lector interessat en la situació del català en altres territoris pot trobar una anàlisi exhaustiva dels usos lingüístics a les universitats valencianes a Aparici i Castelló (dir.) (2011).

⁴ Vegeu l'aproximació crítica de l'autor al que descriu com a "quatre paradoxes sociolingüístiques" de la internacionalització de l'educació superior a 203-204.

entés, mentre que l'ús d'una llengua franca (bàsicament l'anglès) s'imposa quan aquesta condició falla. Una idea que entronca amb el *principi de subsidiarietat* que proposa Bastardas (2012) com a base per a un multilingüisme sostenible, i que apunta a la viabilitat d'aquestes llengües sempre que es (re)produïsquen espais en què fer-ne ús represente una opció més pragmàtica que no emprar la llengua franca (i sempre que no s'introduïska la llengua franca en contextos en què no hi ha una necessitat objectiva de fer-ho).

La lectura d'aquest volum serà profitosa no només per als estudiosos de les polítiques lingüístiques, activistes lingüístics i/o lectors encuriósits per la situació de les llengües a casa nostra i en altres àmbits (cadascun dels capítols proporciona informació contrastada sobre la situació sociolingüística i els discursos i les ideologies lingüístiques predominants en cada context, més enllà de l'educació superior) sinó també per als encarregats de dissenyar les polítiques lingüístiques als territoris de parla catalana i en altres comunitats de llengües mitjanes: com apunta Vila, l'objectiu del volum era, també, "to offer [...] a number of objective elements so that they can make their choices with due objectivity" (207).

Referències

APARICI, Artur; CASTELLÓ, Rafael (dir.). *Els usos lingüístics a les universitats valencianes*. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua, 2011. També disponible en línia a: <http://www.spluv.es/images/stories/PDFS/ULUPV.pdf>

BASTARDAS, Albert. *Language and Identity Policies in the 'Glocal' Age. New Processes, Effects and Principles of Organization*. Barcelona: Institut d'Estudis Autònoms, 2012. També disponible en línia a: http://www.ub.edu/cusc/llenguesmitjanes/wp-content/uploads/2011/07/IEA_50_Bastardas-English.pdf

MILIAN, Antoni (ed.). *Language Law and Legal Challenges in Medium-Sized Language Communities. A Comparative Perspective*. Barcelona: Institut d'Estudis Autònoms, 2012. També disponible en línia a: http://www.ub.edu/cusc/llenguesmitjanes/wp-content/uploads/2010/09/IEA_82.pdf

VILA, F. Xavier (ed.). *Survival and Development of Language Communities. Prospects and challenges*. Bristol: Multilingual Matters, 2013.